

طراحی نقشه راه اقتصاد مقاومتی:
دورکرد سیستمی

تألیف و گردآوری:
دکتر مهدی رضوی
(استاد دانشگاه شهیدبهشتی)
محمدجواد مرادعلیان

سر شناسه	: رضوی، مهدی (۱۳۳۱)
عنوان و پدیدآور	: طراحی نقشه راه اقتصاد مقاومتی: رویکرد سیستمی/تألیف و گردآوری: دکتر مهدی رضوی و محمدجواد مرادعلیان
مشخصات نشر	: تهران، نور علم.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۲ ص. نمودار، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۳۲۰-۵
موضوع	: اقتصاد مقاومتی.
موضوع	: اقتصاد ایران.
شناسه افزوده	: مرادعلیان، محمدجواد؛ ۱۳۷۰.
ه بندی کنگره	: HD ۳۰/۳ / ۹ ط ۴ ۱۳۹۸
رده بندی دبویی	: ۶۵۸/۳

نشر نور علم: تهران - خ انار - خ منیری جاوید (اردیبهشت) - پ ۱۴ - تلفن: ۶۶۴۰۵۸۹۴ و ۶۶۴۰۵۸۸۰
 فروشگاه: دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران
 ۰۹۱۲۳۳۱۴۲۲۹ noreelm@yahoo.com

طراحی نقشه راه اقتصاد مقاومتی: رویکرد سیستمی
 تألیف و گردآوری: دکتر مهدی رضوی و محمدجواد مرادعلیان

ناشر: نور علم

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۹-۳۲۰-۵

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

چاپ و صحافی: نصر

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

در صورت عدم دسترسی به کتابهای این انتشارات، از طریق تماس با
 کتابها با پست به تمام نقاط ایران ارسال می شود. ۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹

فهرست

شماره صفحه

عنوان

۵

سرآغاز

فصل اول: تجربیات کشورهای پیشرفته جهان

- ۱- مقدمه ۱۰
- ۲-۱ بررسی تجربیات کشورهای پیشرفته جهان پیرامون اقتصاد مقاومتی ۱۱
- ۳-۱ خلاصه و نتیجه گیری ۲۳

فصل دوم: فلسفه اقتصاد مقاومتی

- ۱-۲ مقدمه ۲۶
- ۲-۲ تاریخچه نظریه اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران ۲۶
- ۳-۲ تعریف و ماهیت نظری اقتصاد مقاومتی ۳۱
- ۴-۲ مروری بر نظام اقتصادی اسلام ۳۳
- ۵-۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ۴۶

فصل سوم: سیستم و نظام برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه

- ۱-۳ مقدمه ۵۲
- ۲-۳ نظریه سیستم‌ها ۵۳
- ۱-۲-۳ ویژگی‌های سیستم ۵۳
- ۲-۲-۳ نگرش سیستمی ۵۶
- ۳-۳ عملیات ریاضی بولین ۵۹
- ۱-۳-۳ جمع بولین ۵۹
- ۲-۳-۳ ضرب بولین ۶۰

۶۲	۳-۳-۳ تفريق بولين
۶۲	۴-۳ کاربرد رياضيات در طراحي نقشه راه
۶۳	۱-۴-۳ ماتريس متقاطع تعاملی
۶۴	۲-۴-۳ ماتريس خود تعاملی
۶۴	۳-۴-۳ ماتريس های زنجيرهای
۶۶	۵-۳ مدل سازی ساختاری تشریحی
۶۷	۱-۵-۳ اجزاء ماتريس و روابط بين آنها
۶۹	۲-۵-۳ ماتريس دودویی زردار مادرين مقدماتی و ماتريس نهایی
۷۴	۶-۳ نرم افزار Concept Star
۷۵	۷-۳ نظام برنامه ریزی سيستمی یکپارچه
۷۷	۱-۷-۳ روش شناختی مهندسی سيستمها
۷۹	۲-۷-۳ ماتريس کاربردی هال
۸۰	۳-۷-۳ فرآيند تعريف مسأله
۸۲	۴-۷-۳ طرح سيستم ارزشی
۸۴	۱-۴-۷-۳ اهداف
۸۶	۲-۴-۷-۳ ساختار اهداف
۸۶	۵-۷-۳ تركيب سيستم

فصل چهارم: طرح تحليلی اقتصاد مقاومتی

۹۲	۴ - ۱ مقدمه
۹۳	۲-۴ طرح سيستمی ماتريس اقتصاد مقاومتی
۹۴	۱-۲-۴ اجزای ماتريس اقتصاد مقاومتی
۱۳۵	۲-۲-۴ مشخصات ماتريس اقتصاد مقاومتی و تعريف رابطه محتوایی
۱۳۶	۳-۲-۴ طرح سيستم اقتصاد مقاومتی

۱۳۹	۴-۲-۴ تعیین ماتریس نهایی
۱۳۹	۵-۲-۴ سیستم سطح بندی شده اقتصاد مقاومتی
۱۴۲	۳-۴ نتیجه گیری
	فصل پنجم: طراحی نقشه راه اقتصاد مقاومتی: تدوین نظام برنامه ریزی سیستمی یکپارچه
۱۴۴	۱-۵ مقدمه
۱۴۴	۲-۵ مدل برنامه ریزی سیستمی یکپارچه اقتصاد مقاومتی
۱۴۶	۵-۲-۱ تعریف مسأله
۱۴۶	۵-۲-۱-۱ تعیین محدوده ها (Constraint)
۱۴۸	۵-۲-۱-۲ تعیین عوامل قابل تغییر (Alterables)
۱۴۹	۵-۲-۱-۳ تعیین نیازها (Needs)
۱۵۱	۵-۲-۱-۴ تعیین نهادهای اقتصادی و اجتماعی (Societal Sectors)
۱۵۲	۵-۲-۲ طرح سیستم ارزشی (value system design)
۱۵۳	۵-۲-۲-۱ تعریف اهداف
۱۵۴	۵-۲-۲-۲ تعریف شاخص دستیابی به اهداف
۱۵۵	۵-۲-۳ ترکیب سیستم
۱۵۵	۵-۳-۲ برنامه های عملیاتی یا اجرایی (Action Plans)
۱۵۷	۵-۳-۲-۲ ماتریس شاخص های پیشرفت برنامه های اجرایی
۱۵۹	۵-۲-۴ تعیین رابطه محتوایی بین اجزای سیستم
۱۶۰	۵-۲-۵ تعیین ماتریس های متقاطع تعاملی و خود تعاملی
۱۷۷	۵-۳-۳ اجرای برنامه های مصوب: ارکان، وظایف و کمیته ها
۱۷۸	۵-۳-۱ ستاد مرکزی نظام برنامه ریزی سیستمی یکپارچه برای اجرای سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی

۱۸۸	۴-۵ تجزیه و تحلیل اولیه سیستم
۱۸۹	۵-۵ الگوی اولیه سیستم
۱۹۰	۱-۵-۵ ماتریس‌های آستانه $A(G)_t$
۱۹۱	۶-۵ اصلاحات نهایی در سیستم
۱۹۲	۷-۵ طرح استخراج نقشه راه
۱۹۴	فهرست منابع

www.ketab.ir

سرآغاز

«اقتصاد مقاومتی» اصطلاحی است که اولین بار توسط مقام معظم رهبری در ۱۶ شهریور سال ۱۳۸۹ در دیدار با جمعی از کارآفرینان سراسر کشور بیان و وارد ادبیات سیاسی و اقتصادی کشور شد.

در تعریف رهبری «اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم رو به رشد و به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب پذیری اش کاهش پیدا کند...»

بنابراین:

«اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که مقاوم است؛ با تحریکات جهانی، با تکان‌های جهانی، با سیاست‌های آمریکا و غیر آمریکا زیر و رو نمی‌شود؛ اقتصادی است متکی به مردم.»

اقتصاد مقاومتی مختص زمان تحریم و فشارهای اقتصادی استوار نیست، بلکه چشم‌اندازی بلندمدت در پیش روی اقتصاد ایران است که پاسخگوی نیاز واقعی کشور در تمامی زمان‌هاست؛ «اقتصاد مقاومتی در واقع یک الگوی بومی و علمی است که برآمده از فرهنگ انقلابی و اسلامی کشور است؛ متناسب با وضعیت امروز و فردای کشور است و مربوط به وضع کنونی و شرایط کنونی کشور نیست، بلکه یک تدبیر بلندمدت برای اقتصاد کشور است؛ در نتیجه می‌تواند اهداف نظام جمهوری اسلامی را در زمینه مسائل اقتصادی برآورده کند؛ می‌تواند مشکلات را برطرف کند.»

تحلیل سیستم اقتصاد مقاومتی در قالب یک برداشت سیستمی از ضرورت‌های است که موجب جلوگیری از انحراف معنایی و محور وحدت نظر میان قوا خواهد بود. از جهت دیگر تأکید صریح رهبر انقلاب بود بر مسأله زمان‌بندی دقیق در پیگیری سیاست‌ها، مطالبه‌ای ایشان بر تعیین نقشه راه و ارائه‌ی زمان‌بندی روشن برای نظارت، مطرح شد: «من می‌خواهم تأکید کنم بر روی زمان‌بندی؛ باید زمان‌بندی کنید. من بخشنامه‌هایی که آقای معاون اول برای دستگاه‌ها فرستاده بودند، دیدم؛ باید زمان‌بندی بشود، مشخص بشود که چقدر کار پیش رفت و تا کی انتظار تحقق این برنامه‌سازی و بعد اجرا را باید داشت؛ باید شتاب بگیرد؛ سهم هر قوه‌ای معین بشود. در قوای مختلف - به خصوص قوه‌ی مجریه - سهم هر دستگاهی مشخص بشود؛ شاخص‌ها - به خصوص شاخص‌های زمانی - معین بشود که بتوان نظارت کرد و بتوان پیشرفت کار را و صحت مسیر را فهمید.»

این نوشتار بر مهمترین موارد آسیب‌ها و چالش‌های اقتصادی تأکید شده است که در کشور وجود دارند. بدیهی است که مشکلات فراروی اقتصادی کشور منحصر و محدود بر مواردی که در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد، نمی‌شود. موارد بر شمرده در این نوشتار بخشی از اهم معضلاتی که همچون گذشته تساهل و تغافل مقامات مسئول را بر نمی‌تابد و اقدامات اساسی، جدی و فراگیر می‌طلبد.

اجرای کردن روش نظام برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه به عنوان متدلوژی نقشه راه، در کشور در تمامی عرصه‌ها می‌توان امیدوار بود که مدیران در یک محدوده زمانی از نقطه A حرکت نمایند و در بازه مشخص به نقطه B برسند. در واقع با اجرای این متدلوژی، این اهداف سیستمی را سازمان‌ها هستند که دارای اهمیت می‌باشند، نه اهداف مدیران آن سیستم. لذا در کوتاه مدت با عوض شدن مسئولان و مدیران یک سیستم، مسیر برنامه‌ریزی و حرکت سیستم تغییر نخواهد کرد.

تنها پیشنهاد به مسئولان و برنامه‌ریزان کشوری، اجرای روش نظام برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه در مورد الگوی اقتصاد مقاومتی است. آنچه مسلم است نه تنها این روش برنامه‌ریزی ارائه شده ابتدایی‌ترین روش برای برنامه‌ریزی است؛ بلکه اگر به طور کامل و دقیق به مرحله اجرا برسد، نتایج شگرفی را شاهد خواهیم بود.

این نوشتار در ۵ فصل نوشته شده است. فصل اول به بیان مقدمه و تجربیات کشورهای جهان پرداخته شده است. در فصل دوم مروری بر فایده اقتصاد مقاومتی خواهیم داشت. در فصل سوم سیستم و نظام برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه، فصل چهارم طرح تحلیلی سیستم اقتصاد مقاومتی را توضیح می‌دهیم. و فصل پنجم، به بدون عنوان برنامه‌ریزی سیستمی یکپارچه، به عنوان متدلوژی نقشه راه اقتصاد مقاومتی اختصاص داده شده است.

در پایان لازم می‌دانیم از دکتر حجت‌الله عبدالملکی، دکتر علی‌اکبر عرب‌مازار و همه افرادی که به هر نوعی در تالیف و گردآوری و چاپ این نوشته سهیم بودند، تقدیر و تشکر نماییم.

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَعَسِّكِينَ وَيَا أَيُّهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَالْآخِرَةُ طَهُمُ السَّلَامُ»